

Пашко П.В.,
кандидат технічних наук,

Скороход О.І.

ОЦІНКА МИТНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Для посилення боротьби з митним шахрайством Митний кодекс визначив механізми обчислення митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України. У статті пропонується визначити одним із критеріїв митної безпеки держави — оцінку достовірності обчислення митної вартості як співвідношення розрахункової митної вартості неоподаткованого та оподаткованого імпорту.

To intensify combat against custom fraud the Customs Code defines mechanisms for calculating the custom cost of commodities being trafficked via Ukraine's border. It is suggested to define — as a criterion of the state's custom security — the estimation of authentic calculation of custom cost as a correlation of the calculated custom value of duty free and duty paid imports.

Митний кодекс України у статтях 2, 3, 11 визначив, що митна політика входить як складова частина у сферу забезпечення державою своїх економічних інтересів та безпеки. Механізмами реалізації митної політики є митно-тарифні та нетарифні заходи регулювання зовнішньої торгівлі й митна справа, яка визначає порядки і процедури, пов'язані з переміщенням товарів через митний кордон, їх митним контролем та оформленням, справлянням податків і зборів, а також організацією боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил.

Ці механізми втілюють у життя відповідні органи державної влади та посадові особи, які, як й усі люди, можуть припускатися помилок. І якщо помилки, пов'язані з неповним врахуванням зовнішньоекономічних чинників при визначенні митно-тарифних і нетарифних заходів, можна віднести до ризиків економічної безпеки держави в цілому, то стан виконання митних порядків та процедур, які при нефаховому до них ставленні врешті-решт приводять до втрат державного бюджету, можна віднести до ризиків митної безпеки держави.

Є кілька способів порушень митного законодавства. Усі вони спрямовані на несплату митних платежів або їх заниження. Це заниження митної вартості товарів, за якими мито обчислюється за адвалорними ставками; декларування товару не своїм найменуванням за кодом товарної номенклатури для сплати мита за меншою ставкою за митним тарифом; ввіз товарів поза митним контролем.

Для посилення боротьби з митним шахрайством Митний кодекс визначив механізми обчислення митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України.

Важливим кроком на цьому шляху має стати визначення критеріїв оцінки достовірності обчислення митної вартості.

© Пашко П.В., Скороход О.І., 2005

Усі товари, які імпортуються в Україну, умовно можна поділити на 2 категорії: оподаткований та неоподаткований імпорт. При цьому неоподаткований імпорт — це товари, які ввозяться за міждержавними угодами, в різних митних режимах, як гуманітарна допомога, як іноземна інвестиція, за спецпрограмами тощо.

Можна припустити, що митна вартість однакових товарів, які згідно з митним тарифом підлягають оподаткуванню за адвалорними ставками, але ввозяться в Україну зі сплатою податків або тільки з їх умовним нарахуванням, відрізняється. Рівень цієї різниці може бути одним із критеріїв оцінки митної безпеки держави, ефективності роботи митних органів з обчислення митної вартості товарів та бути використаним як коефіцієнт коригування при обчисленні доходів державного бюджету.

Міністерством фінансів України, Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України, Державною податковою адміністрацією України та Державною митною службою України спільно розроблено методику прогнозування надходжень податку на додану вартість.

У прогнозних розрахунках надходжень податку на додану вартість (далі податку) із ввезених на територію України товарів-надходжень пропонується використати коефіцієнт врахування розрахункової ціни імпортованих товарів (далі — коефіцієнт Крц). Для розрахунку коефіцієнта Крц пропонується окрема методика, яка базується на інформації бази даних електронних копій вантажних митних декларацій (далі — ЕК ВМД).

Загальні положення методики визначення коефіцієнта врахування розрахункової ціни імпортованих товарів такі:

1. Коефіцієнт врахування розрахункової ціни імпортованих товарів для звітного періоду визначається за формулою:

$$\text{Крц}_t = \text{БО}(i)_t / \text{БО}(i)_m, \quad (1)$$

де t — індекс часового періоду (розрахунковий період);

$\text{БО}(i)_t$ — розрахункова база оподаткування податком;

$\text{БО}(i)_m$ — база оподаткування податком, яка визначається за базою даних електронних копій вантажних митних декларацій для t -періоду.

2. Розрахункова база оподаткування податком $\text{БО}(i)_t$ обчислюється за формулою:

$$\text{БО}(i)_t = \text{БО}(i_{\text{оп}})_t + M(i_{\text{оп}})_t + A(i_{\text{оп}})_t, \quad (2)$$

де $\text{БО}(i_{\text{оп}})_t$ — розрахунковий обсяг імпорту товарів, що оподатковувались податком у грошовій формі у t -періоді;

$M(i_{\text{оп}})_t$ — розрахункова сума мита у t -періоді з товарів, які оподатковувались податком;

$A(i_{\text{оп}})_t$ — сума акцизного збору, фактично сплаченого у t -періоді з товарів, які оподатковувались податком.

3. Розрахунковий обсяг імпорту товарів, що оподатковувався ПДВ у грошовій формі у t -періоді $BO(i_{оп})_t$, визначається як:

$$BO(i_{оп})_t = \sum_{j=1}^n MBP_j(i)_t \times V_j(i_{оп})_t, \quad (3)$$

де n — кількість товарів (за кодами УКТ ЗЕД), що оподатковувалися у t -період;

$MBP_j(i)_t$ — розрахункова ціна одиниці j -того виду товару (за кодом УКТ ЗЕД) у t -періоді, яка розраховується з використанням бази даних ЕК ВМД;

$V_j(i_{оп})_t$ — обсяг j -того виду товару (за кодом УКТ ЗЕД), що оподатковувався у t -період.

4. Розрахункова ціна одиниці товару $MBP_j(i)_t$ (за кодом УКТ ЗЕД) у t -періоді визначається за такою формулою:

$$MBP_j(i)_t = MB_j(i)_t / V_j(i)_t, \quad (4)$$

де $MB_j(i)_t$ — сума митних вартостей імпортованих товарів за одним кодом УКТ ЗЕД;

$V_j(i)_t$ — обсяг імпортованих товарів за одним кодом УКТ ЗЕД.

5. Розрахункове мито, у t -періоді $M(i_{оп})_t$, визначається як:

$$M(i_{оп})_t = \sum_{j=1}^n MBP_j(i)_t \times V_j(i_{оп})_t \times T_j(i_{оп})_t, \quad (5)$$

де $T_j(i_{оп})_t$ — розрахункова ставка мита j -того виду товару (за кодом УКТ ЗЕД), що оподатковувався у t -період.

Результати визначення коефіцієнта врахування розрахункової ціни імпортованих товарів наведено у таблиці.

Таблиця. Коефіцієнти врахування розрахункової ціни імпортованих товарів у 2002—2004 роках

Показник	Позначення	2002 рік	2003 рік	2004 рік (I півріччя)
Коефіцієнт врахування розрахункової ціни імпортованих товарів	Крц	1,1019	1,0884	1,0958

Як бачимо, в основі розрахунку коефіцієнта Крц лежить розрахункова ціна одиниці виду товару МВР (далі — МВР) за кодом УКТ ЗЕД, яка визначається за даними усіх імпортованих ЕК ВМД (оподаткованого та неоподаткованого імпорту) за відповідний період. У разі якщо розрахунок МВР провадити тільки для ЕК ВМД, що відповідають вантажним митним деклараціям, при оформленні яких провадиться сплата податку на додану вартість (оподаткований імпорт), значення коефіцієнта Крц дорівнюватиме одиниці.

Тобто коефіцієнт врахування розрахункової ціни імпортованих товарів є макропоказником, що вказує на рівень різниці митної вартості товарів імпортованих на територію України (оподаткований імпорт) порівняно з товарами, з яких при імпорті податки не сплачувалися.

Для детальнішого аналізу була проведена робота з визначення розрахунко-

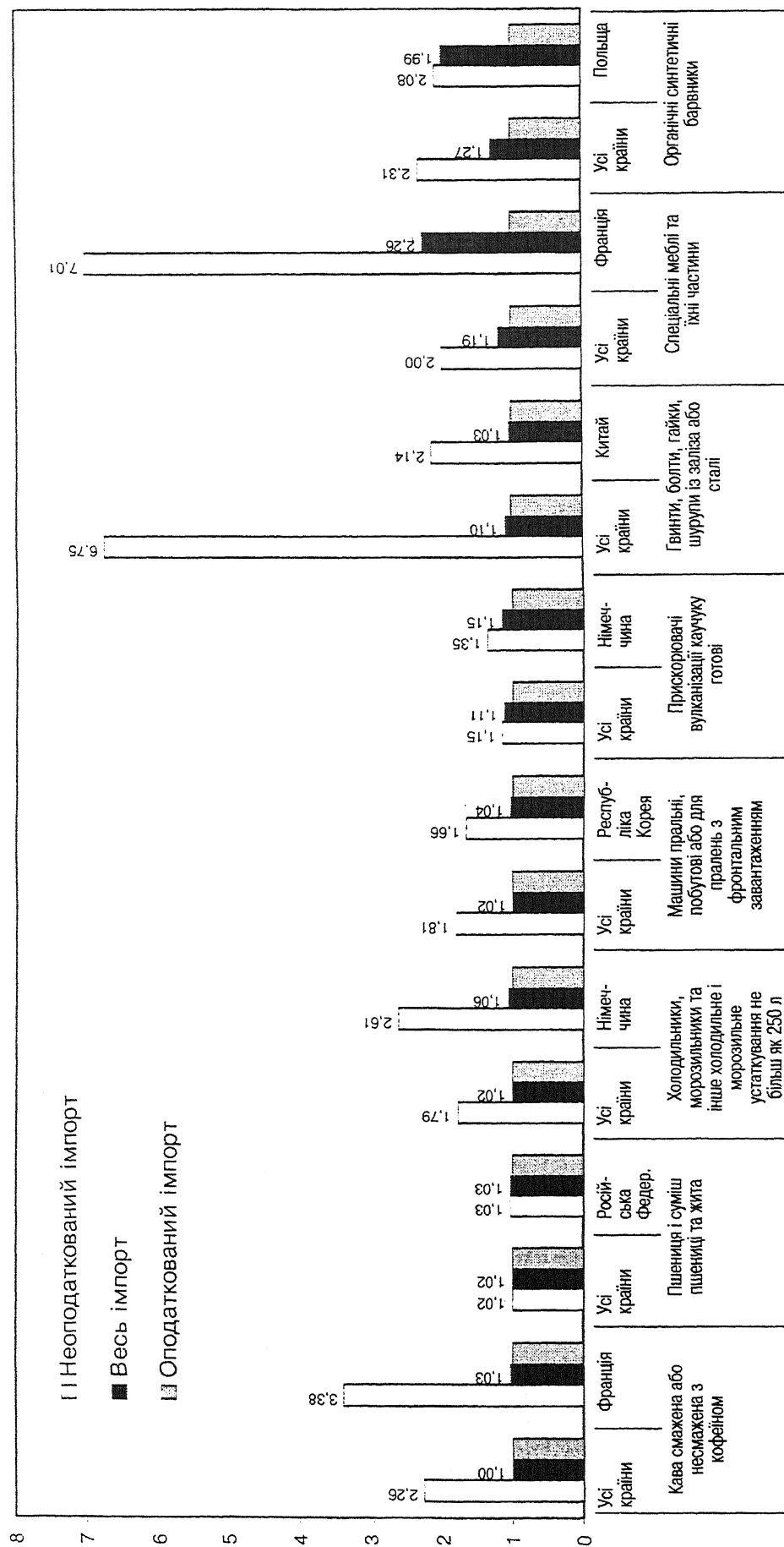

Рисунок. Співвідношення розрахункових цін одиниці виду товару.

вих цін одиниць окремих видів товарів за кодом УКТ ЗЕД (за даними ЕК ВМД І півріччя 2004 року) окремо для оподаткованого та неоподаткованого імпорту. Крім того, було визначено розрахункові ціни одиниць цих самих видів товарів за кодом УКТ ЗЕД спільно оподаткованого та неоподаткованого імпорту для різних країн походження товару. До розгляду вибиралися товари з однаковими ознаками та країнами походження, на які були оформлені вантажні митні декларації як оподаткованого, так і неоподаткованого імпорту.

В результаті аналізу з'ясовано, що у переважній більшості розрахункова ціна окремого товару за кодом УКТ ЗЕД для неоподаткованого імпорту більша, ніж для оподаткованого імпорту. Ця ж тенденція зберігається і під час аналізу за країною походження. Результати наведено на рисунку.

Слід зазначити, що при аналізі розрахункової ціни окремого товару за кодом УКТ ЗЕД за країною походження траплялися випадки, коли розрахункова ціна окремого товару за кодом УКТ ЗЕД для неоподаткованого імпорту була більша, ніж для оподаткованого. Але аналіз таких товарів на рівні окремих ЕК ВМД показав, що хоча ці товари й належать до одного коду УКТ ЗЕД, комерційна ціна оподаткованих товарів значно вища за ті товари, які ввозились в Україну з використанням пільг в оподаткуванні. У разі, коли розрахункова ціна окремого товару для неоподаткованого імпорту була більша, ніж для оподаткованого імпорту, комерційні ціни таких товарів були близькі.

Як свідчать дані таблиці, коефіцієнт врахування розрахункової ціни імпортованих товарів у І півріччі 2004 року більший, ніж у 2003 році. Це вказує на те, що у І півріччі 2004 року митна вартість товарів, імпорт яких оподатковується порівняно з товарами, які ввозились в Україну з використанням пільг в оподаткуванні, знизилась. Цей висновок підтверджує інший аналіз, який було проведено стосовно порівняння митних вартостей товарів оподаткованого імпорту, які оподатковуються ввізним митом за адвалорними ставками, що були ввезені в Україну упродовж 2003 року та І півріччя 2004 року. За умови митного оформлення товарів з використанням митних вартостей, аналогічних минулорічним, до державного бюджету у І півріччі 2004 надійшло б додатково ввізне мито та ПДВ.

Отже, можна зробити висновок, що коефіцієнт врахування розрахункової ціни імпортованих товарів можна використовувати як один із критеріїв оцінки митної безпеки держави, оцінки ступеня заниження митної вартості товарів при імпорті.